

VOORLOPIGE RESULTATEN VAN DE STRANDTELLINGEN IN HET SEIZOEN 1984/1985

Preliminary results of the shorebird surveys in 1984/1985

Inleiding

In het winterseizoen 1984/1985 heeft de Club van Zeetrekwaarnemers drie vogeltellingen langs het Noordzeestrand georganiseerd, te weten op 13/14 oktober 1984, 12/13 januari 1985 en 20/21 april 1985. Het streven hierbij was om bij elk van de drie gelegenheden een zo groot mogelijk deel van de kust geteld te krijgen. In principe werd alleen informatie gevraagd over zee- en kustgebonden vogelsoorten. Ofschoon de meeste waarnemers alle soorten hebben geteld, zal in dit korte overzicht alleen aandacht worden besteed aan deze groep.

Methoden

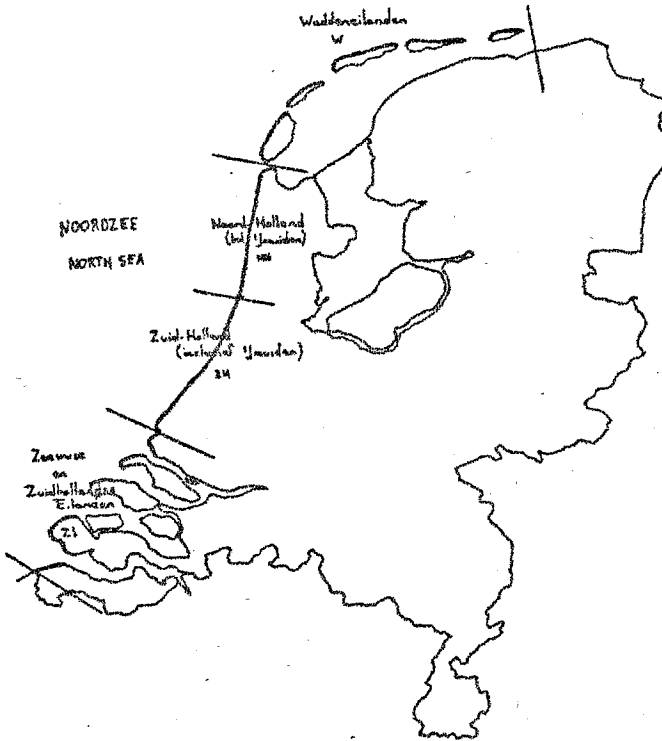
De telmethode is zeer eenvoudig gehouden. Lopende langs strand of dijk, bij voorkeur tijdens laag water, werden alle aanwezige vogels geteld. Voor wat betreft op zee verblijvende vogels zijn de resultaten sterk afhankelijk van de golfhoogte en de frequentie waarmee de waarnemer met de kijker over zee kijkt. Voor dit laatste zijn geen vaste normen gehanteerd.

De best geslaagde telling is die van oktober geweest, toen in totaal 225 km kustlijn werd geteld. In januari kwamen we tot 166 km, terwijl in april de animo sterk gedaald bleek te zijn en er nog slechts van 60 km gegevens binnen kwamen.

Bij de bewerking van de gegevens zijn vier deelgebieden onderscheiden, te weten: Waddeneilanden, Noord-Holland (tot IJmuiden), Zuid-Holland (vanaf IJmuiden tot en met Hoek van Holland) en de Zeeuwse en Zuidhollandse Eilanden (figuur 1). De precieze verdeling van de getelde kilometers is in tabel 1 weergegeven. Behalve de op strand, dijk en zee aanwezige vogels werden ook de vogels in de havens van Scheveningen en IJmuiden bij iedere telling meegenomen. De hier waargenomen soorten en aantallen zijn gewoon in de totaalijsten opgenomen.

Waarnemers

De volgende personen hebben door hun activiteiten het basismateriaal bijeen gebracht en verdienen daarvoor dank: N.Aarts, J.L.Apperloot, T.de Boer, L.Bot, C.J.Camphuysen, Hr. Dieleman, F.van Driel, G.Dumay, J.van Dijk, K.B.van Dijk, L.van Eekhout, R.ter Elten, A.van den Ende, F.P.van den Ende, H.Horn, J.F.de Jong, G.Keljl, T.Kramer, P.P.van Laake, S.Lagerveld, T.Luyendijk, D.Maas, R.de Moo, K.Mostert, G.Muskens, M.Platteeuw, M.van Roomen, H.Schekkerman, C.J.Smit, R.van Splunder, L.Stegeman, A.Sterk, W.Swart, J.Tramper, J.W.Vergeer, C.A. van

Figuur 1. Indeling in deelgebieden van de Nederlandse kust bij de strandtellingen in 1984/1985

Figure 1. Areas surveyed along the Dutch North Sea coast during the shorebird surveys in 1984/1985

der Wal, L.Wels, L.J.Willemse, G.Witte, M.Witte, R.Witte, K.Woutersen, G.van Zuylen, VWG Den Helder, VWG Schouwen.

Tabel 1. Verdeling van de getelde kilometers strand

Table I. Kilometers of beach covered

	Waddeneilanden	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	tot
13/14 oktober 1984	71	43	58	53	225
12/13 januari 1985	55	33	59	19	166
20/21 april 1985	16	34	10	-	60

Resultaten en discussie

De tabellen 2,3 en 4 geven respectievelijk de soorten en de aantallen getelde vogels van de drie tellingen, opgesplitst in de vier deelgebieden. Van de watervogels werden alleen Eidereenden in redelijke aantallen waargenomen, waarbij met name in oktober en in januari het accent heel duidelijk in het Waddengebied lag. Toch blijven de aantallen langs de Noordzeekust overwinterende Eiders zeer sterk achter vergeleken met de immense aantallen op de Waddenzee vertoevende vogels (cf. Swennen 1976).

De talrijkste steltlopers waren Scholekster, Drieteenstrandloper en Bonte Strandloper, terwijl bij de januaritelling ook opvallend veel Tureluurs werden vastgesteld. Dit laatste is ongetwijfeld een gevolg geweest van de strenge winter, ofschoon de ergste kou toen nog moest komen. Van Scholekster en Drieteenstrandloper is in de figuren 2a en 2b het gemiddeld aantal vogels per km kustlijn bij de drie tellingen in elk van de deelgebieden weergegeven. Duidelijk is dat in oktober het Noordzeestrand van de Waddeneilanden nog verreweg de meeste Scholeksters liet zien, terwijl in januari de zuidelijker gebieden hogere dichtheden vertoonden. In april werden over de gehele kustlijn slechts weinig vogels aangetroffen. Drieteenstrandlopers waren het algemeenst in januari, toen in het Waddengebied zelfs meer dan 40 exemplaren per km strand werden geteld (cf. figuur 2b). In april waren er vrijwel geen Drieteentjes meer aanwezig. Het is bekend dat later in mei een tweede golf Drieteentjes langs onze kust trekt (Camphuysen & Van Dijk 1983), die met name in het Waddengebied ook tijdelijk pleistert (Smit 1984). Deze vogels hebben in West-Afrika overwinterd en behoren tot een andere broedpopulatie. Paarse Strandlopers zijn bij deze tellingen slechts in geringe aantallen gezien in vergelijking met vorige gelegenheden (Meininger 1977, Meininger & Becuwe 1979). Wel is opvallend dat op het traject in Zeeuws Vlaanderen consequent een redelijk aantal werd opgemerkt.

De belangrijkste groep was ongetwijfeld die van de "gewone" meeuwen. De figuren 3a tot en met 3d geven respectievelijk voor Kokmeeuw, Stormmeeuw, Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw de gemiddelde aantallen vogels per km kustlijn weer tijdens de drie tellingen in de vier deelgebieden. Alle vier de soorten zijn in

Tabel 2. Aantallen getelde vogels per deelgebied op 13/14 oktober 1984

Table 2. Numbers of birds counted per area on 13/14 October 1984

species	Wadden (71 km)	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland
		(43 km)	(58 km)	(53 km)
<i>Gavia stellata</i>	1	-	1	-
<i>Podiceps cristatus</i>	2	1	11	5
<i>Sula bassana</i>	6	-	-	-
<i>Phalacrocorax carbo</i>	16	1	5	16
<i>Branta bernicla</i>	141	-	15	-
<i>Tadorna tadorna</i>	56	-	-	12
<i>Anas penelope</i>	280	-	-	17
<i>A. crecca</i>	6	-	-	-
<i>A. platyrhynchos</i>	174	-	-	365
<i>A. clypeata</i>	12	-	-	-
<i>Aythya fuligula</i>	-	-	-	2
<i>A. marila</i>	-	1	-	-
<i>Somateria mollissima</i>	800	97	91	75
<i>Clangula hyemalis</i>	4	-	-	-
<i>Melanitta nigra</i>	90	28	-	2
<i>Mergus serrator</i>	4	-	87	3
<i>Haematopus ostralegus</i>	2608	336	102	503
<i>Recurvirostra avosetta</i>	110	-	-	-
<i>Charadrius hiaticula</i>	43	-	-	29
<i>Pluvialis squatarola</i>	216	11	21	37
<i>Vanellus vanellus</i>	-	-	-	300
<i>Calidris canutus</i>	536	-	-	-
<i>C. alba</i>	1988	54	122	159
<i>C. minuta</i>	1	-	-	-
<i>C. maritima</i>	1	2	7	24
<i>C. alpina</i>	2654	4	4	3
<i>Gallinago gallinago</i>	-	-	-	3
<i>Limosa limosa</i>	20	-	-	-
<i>L. lapponica</i>	1113	4	1	7
<i>Numenius arquata</i>	7	-	1	8
<i>Tringa totanus</i>	81	-	1	2
<i>T. nebularia</i>	-	-	-	2
<i>Arenaria interpres</i>	32	433	33	483
<i>Stercorarius pomarinus</i>	-	-	-	4
<i>S. parasiticus</i>	2	1	1	5
<i>S. skua</i>	-	1	2	-

	Wadden	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland
<i>Larus minutus</i>	-	-	-	12
<i>L. ridibundus</i>	3974	345	1970	701
<i>L. canus</i>	2699	295	134	121
<i>L. fuscus</i>	1693	282	1980	372
<i>L. argentatus</i>	7273	7234	8515	5644
<i>L. glaucoides</i>	1	-	-	-
<i>L. marinus</i>	3616	153	1314	195
<i>Rissa tridactyla</i>	7	-	3	8
<i>Sterna sandvicensis</i>	7	-	-	58
<i>S. hirundo</i>	1	-	3	15
<i>Chlidonias niger</i>	-	-	-	4
<i>Uria aalge</i>	-	-	-	1

Tabel 3. Aantallen getelde vogels per deelgebied op 12/13 januari 1985

Table 3. Numbers of birds counted per area on 12/13 January 1985

species	Wadden (55 km)	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland
		(33 km)	(59 km)	(19 km)
<i>Gavia stellata</i>	1	-	2	-
<i>G. arctica</i>	-	1	-	-
<i>G. immer</i>	-	-	1	-
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	-	-	2	7
<i>Podiceps cristatus</i>	1	45	720	16
<i>P. grisegena</i>	-	-	9	1
<i>P. auritus</i>	1	1	-	-
<i>Phalacrocorax carbo</i>	-	2	1	1
<i>P. aristotelis</i>	-	-	-	3
<i>Ardea cinerea</i>	-	-	5	2
<i>Cygnus olor</i>	-	-	25	-
<i>C. columbianus</i>	-	-	-	6
<i>Branta canadensis</i>	-	-	1	1
<i>B. bernicla</i>	-	1	1	8
<i>Tadorna tadorna</i>	9	12	1	105
<i>Anas penelope</i>	-	2	5	327
<i>A. strepera</i>	-	3	-	-
<i>A. crecca</i>	-	-	-	1
<i>A. platyrhynchos</i>	48	31	-	117
<i>A. acuta</i>	-	-	1	-
<i>Netta rufina</i>	-	-	1	-
<i>Aythya marila</i>	3	-	3	-

	Wadden	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland
<i>Somateria mollissima</i>	1936	472	603	54
<i>Melanitta nigra</i>	43	-	4	22
<i>Bucephala clangula</i>	56	-	1	6
<i>Mergus albellus</i>	-	-	3	-
<i>M. serrator</i>	30	26	71	3
<i>M. merganser</i>	-	1	23	-
<i>Haliaeetus albicilla</i>	1	-	-	-
<i>Gallinula chloropus</i>	-	-	-	1
<i>Fulica atra</i>	-	234	804	19
<i>Haematopus ostralegus</i>	368	417	185	255
<i>Charadrius hiaticula</i>	-	-	-	10
<i>Pluvialis squatarola</i>	6	-	1	126
<i>Vanellus vanellus</i>	1	-	-	-
<i>Calidris canutus</i>	7	54	9	14
<i>C. alba</i>	2574	129	893	73
<i>C. maritima</i>	1	-	50	33
<i>C. alpina</i>	345	242	65	33
<i>Gallinago gallinago</i>	-	1	-	-
<i>Scolopax rusticola</i>	1	-	-	1
<i>Limosa lapponica</i>	1	-	1	-
<i>Numenius arquata</i>	-	7	-	55
<i>Tringa totanus</i>	153	10	33	34
<i>Arenaria interpres</i>	145	312	122	212
<i>Larus ridibundus</i>	50	111	3521	131
<i>L. canus</i>	1345	84	1644	153
<i>L. argentatus</i>	8706	4056	8081	439
<i>L. hyperboreus</i>	-	-	1	-
<i>L. marinus</i>	377	147	634	41
<i>Rissa tridactyla</i>	-	3	9	11

Tabel 4. Aantallen getelde vogels per deelgebied op 20/21 april 1985

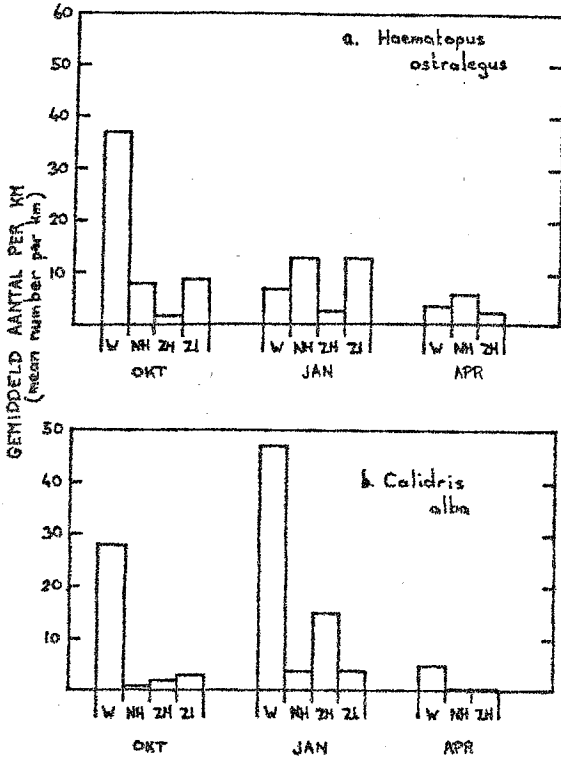
Table 4. Numbers of birds counted per area on 20/21 April 1985

species	Wadden (16 km)	Noord-Holland	Zuid-Holland
		(34 km)	(10 km)
<i>Podiceps cristatus</i>	-	2	2
<i>Phalacrocorax carbo</i>	-	-	6
<i>Anas platyrhynchos</i>	-	-	4
<i>Aythya marila</i>	-	-	1

	Wadden	Noord-Holland	Zuid-Holland
<i>Somateria mollissima</i>	30	274	179
<i>Mergus serrator</i>	-	4	2
<i>Haematopus ostralegus</i>	61	189	31
<i>Charadrius hiaticula</i>	-	4	2
<i>Vanellus vanellus</i>	-	-	1
<i>Calidris alba</i>	78	3	1
<i>C. alpina</i>	-	-	26
<i>Limosa lapponica</i>	11	2	1
<i>Numenius arquata</i>	1	-	-
<i>Arenaria interpres</i>	-	52	1
<i>Larus ridibundus</i>	9	2	23
<i>L. canus</i>	45	54	8
<i>L. fuscus</i>	5	11	6
<i>L. argentatus</i>	251	1568	441
<i>L. marinus</i>	2	18	8
<i>Sterna sandvicensis</i>	-	-	3
<i>S. hirundo</i>	-	28	61
<i>S. paradisaea</i>	-	1	-
<i>S. albifrons</i>	-	-	3

april duidelijk het minst algemeen, wat zeer waarschijnlijk samen hangt met het in het voorjaar gaan bezetten van territoria in de kolonies. Voorts valt op dat van de Kokmeeuw in oktober verreweg de meeste exemplaren op de Waddeneilanden werden geteld (figuur 3a), terwijl in januari daar vrijwel geen enkele meer was te bekennen. In Zuid-Holland werd toen juist een zeer groot aantal vastgesteld. Bij de Stormmeeuw lijkt het beeld hier enigszins op, met dien verstande dat in januari het Waddengebied nog steeds een hoge dichtheid heeft. Dit doet vermoeden dat in de wintermaanden meer Stormmeeuwen langs onze kust verblijven dan in oktober. Bij de Kleine Mantelmeeuw komt heel duidelijk het migratoire karakter van de soort naar voren (figuur 3c): in oktober was hij nog talrijk aanwezig en in januari werd er geen enkele meer gezien. Bij de Zilvermeeuw schommelt de dichtheid bij de eerste twee tellingen tussen de 100 en 160 vogels per strekkende km in alle deelgebieden met uitzondering van Zeeland in januari (figuur 3d). Waarschijnlijk is bij deze soort nauwelijks van trekgedrag sprake.

Tijdens de drie tellingen zijn bovendien nog de volgende zeldzame en/of schaarse soorten gezien: IJsduiker 1 (januari, IJmuiden), Kuifaalscholver 3 (januari, Neeltje Jans), Zeearend onv (januari, Schiermonnikoog), Canadese Gans (januari, Scheveningen), Middeleste Jager 4 (oktober, Zeeland), Grote Jager 3 (oktober, Noord- en Zuid-Holland), Kleine Burgemeester (oktober, Texel) Grote Burgemeester (januari, Scheveningen).

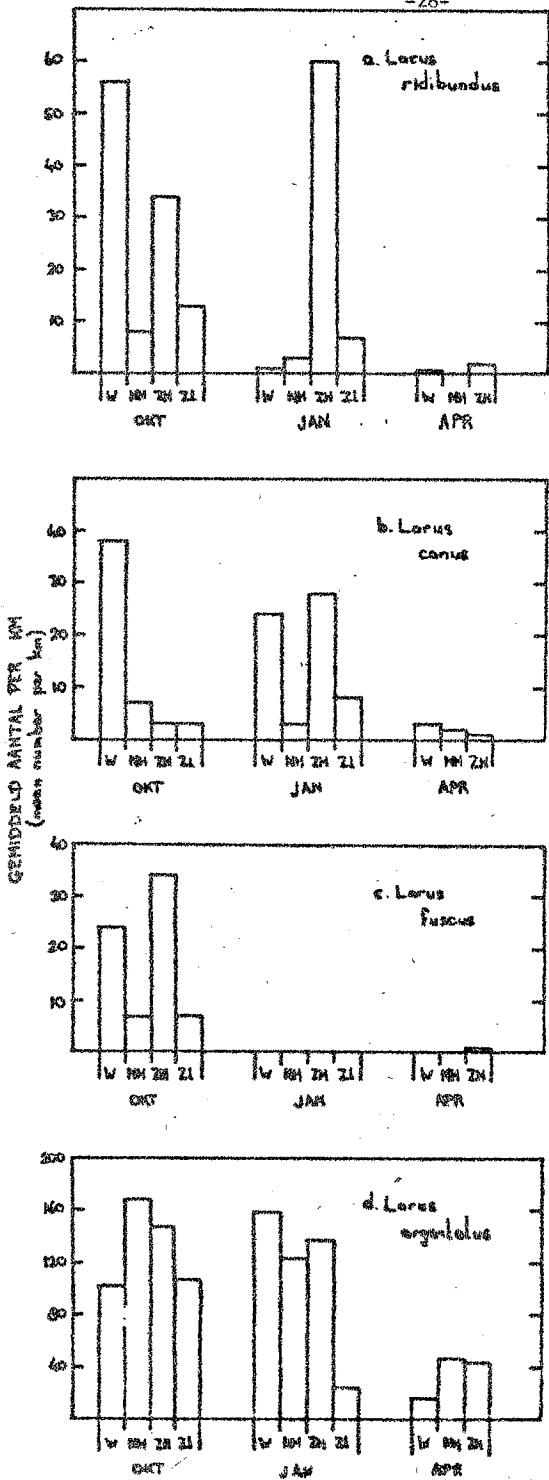
Figuur 2. Het voorkomen van twee soorten steltlopers tijdens de tellingen:

- a. Scholekster Haematopus ostralegus
- b. Drieteenstrandloper Calidris alba

Figure 2. The occurrence of two species of waders during the surveys:

- a. Oystercatcher
- b. Sanderling

Figuur 3. Het voorkomen van vier soorten meeuwen tijdens de tellingen:

- a. Kokmeeuw Larus ridibundus
- b. Stormmeeuw L. canus
- c. Kleine Mantelmeeuw L. fuscus
- d. Zilvermeeuw L. argentatus

Figure 3. The occurrence of four species of gulls during the surveys:

- a. Black-headed Gull
- b. Common Gull
- c. Lesser Black-backed Gull
- d. Herring Gull

Nawoord

Dit verslag is van een duidelijk voorlopig karakter. Het is mogelijk dat nog steeds niet alle gegevens binnen zijn (indien dat inderdaad het geval is, wordt hun die in gebreke zijn gebleven verzocht alsnog hun telgegevens in te zenden) en bovendien is nog onvoldoende aandacht besteed aan zaken als leeftjidsverdeling bij de meeuwen en vergelijking met de vroegere tellingen. Bovendien lijkt het wel interessant om ook komende winters door te gaan met dit soort werk. Het zou dan wel sterk gewaardeerd worden, wanneer de tellingen sneller opgestuurd zouden kunnen worden.

Tenslotte nog een woord van dank aan Cor Smit voor het verschaffen van adressen van mensen in het Waddengebied en aan Kees Woutersen voor het mede organiseren van de tellingen.

Summary

During last winter season three surveys of the Dutch North Sea coast (figure 1) have been carried out in order to count shorebirds and the coastal waterfowl. Table I shows the number of kilometers surveyed on each occasion. This paper presents the preliminary results (tables 2,3 and 4). Apart from Eiders no important numbers of waterfowl were observed and even these were far less numerous than on the nearby Wadden Sea (Swennen 1976). The most important species of waders observed were Oystercatcher, Sanderling and Dunlin. Of the first two species the numbers per km are presented for each survey and each area in the figures 2a and 2b. In January the Oystercatchers seem to have left the North Sea coast of the Wadden area, presumably because of the severe winter. Sanderlings wintered in considerable numbers in the Wadden area, but had left in April. The figures 3a, b, c and d show the numbers per km of respectively Black-headed, Common, Lesser Black-backed and Herring Gull. All four of these show low numbers in April, probably reflecting the occupying of territory sites in the breeding area. Furthermore migration within Holland is suggested by the data of Black-headed Gull, while Common Gulls seem to be more numerous in winter than in autumn. Lesser Black-backed Gulls disappear altogether in winter and Herring Gull remain more or less constant during autumn and winter.

Literatuur

- Camphuysen, C.J. & Dijk, J.van 1983. Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-79. *Limosa* 56: 83-230.
- Meininger, P.L. 1977. Resultaten van een vogeltelling langs de Nederlandse en Belgische Noordzeekust in januari 1977. *Watervogels* 2: 79-84.
- Meininger, P.L. & Becuwe, M. 1979. Resultaten van drie vogeltellingen langs de Nederlandse en Belgische Noordzeekust in het seizoen 1977/78. *Watervogels* 4: 162-169.

Smit, H. 1984. Voorjaarstelling van Drieteenstrandloper Calidris alba in het Waddengebied. *Limosa* 57: 113-115.

Swennen, C. 1976. Populatie-structuur en voedsel van de Eidereend Somateria m. mollissima inde Nederlandse Waddenzee. *Ardea* 64: 311-371.

Maarten Platteeuw
Melis Stokelaan 201
1813 DG ALKMAAR